

ANTİK ROTA

Vize Ayasofyası - Kırklareli

Fatma Betül Dereli fatmadereli1093@gmail.com

Vize'nin en dikkat çekici yapılarından biri olan Vize Ayasofyası, 6. yüzyılda İmparator Jüstinyen döneminde kilise olarak inşa edilmiş, 15. yüzyılın ikinci yarısında ise camiye dönüştürülmüş ve günümüzde de cami olarak kullanılmaya devam etmektedir. İstanbul'da bulunan Küçük Ayasofya ile karıştırılmaması için ilçenin adıyla birlikte anılan yapı, Vize Küçük Ayasofyası veya Vize Ayasofyası isimleriyle bilinmektedir. Osmanlı'nın bölgeyi fethetmesinden sonra camiye çevrilen yapı, daha sonra Gazi Süleyman Paşa Camii adını almıştır.

İlk yapımı bazilika planlı bir Bizans mabedi olan yapı, Bizans mimarisinde nadir görülen özelliklere sahiptir. Taş ve tuğladan örülen duvarları, üç apsisli planı ve ahşap çatısıyla dönemin mimari anlayışını yansıtmaktadır. İç mekânda yer alan Bizans dönemine ait freskler arasında, Vizeli Maria'yı tasvir eden fresk ise yapının en dikkat çekici unsurlarından biridir.

Vize Ayasofyası'nın en ilgi çekici yönlerinden biri de Azize Maria'ya dair anlatılan efsanelerdir. Rivayete göre Ermeni bir asilzadenin kızı olan Maria, 9. yüzyılın son çeyreğinde ailesiyle birlikte İstanbul'a göç etmiş, daha sonra Vize komutanı Nicephoros ile evlenmiştir. İnancı güçlü biri olarak tanınan Maria, eşi seferdeyken hizmetkârıyla ilişki yaşadığı yönündeki iftiralar nedeniyle büyük acılar çeker. Sürekli şiddete maruz kalan Maria, kaçmaya çalışırken başını bir taşa çarparak hayatını kaybeder.

Maria'nın psikoposluk kilisesine defnedilmesinin ardından mezarı kısa sürede ziyaretçilerin uğrak noktası hâline gelir. Çünkü halk arasında, naaşının hiç çürümediği ve mezarından ışıklar yükseldiği yönünde söylenceler yayılır. Bu inanış, mezarı bir şifa merkezi hâline getirir. Rivayete göre Maria, daha sonra eşi Nicephoros'un rüyasına girerek kendisi için bir şapel yaptırmasını ister. Naaşı şapele taşınırken de bozulmadığı görülür. Ardından oğulları tarafından mabedin başka bir bölümüne nakledilen Maria'nın bedeninin yine bozulmadığına inanılır ve bu nedenle zamanla azize mertebesine ulaştığı kabul edilir. Bizans dünyasında önemli bir dini figür hâline gelen Azize Maria'nın mezarının, farklı görüşler bulunsa da, bugün Vize Ayasofyası'nın alt kısmını oluşturan bazilika bölümünde bulunduğu düşünülmektedir.

Bugün Vize Ayasofyası'nı gezerken yalnızca yüzyıllar boyunca farklı inançlara ev sahipliği yapmış bir yapıyı değil, aynı zamanda taş duvarları arasında yaşamaya devam eden efsaneleri ve Bizans'tan Osmanlı'ya uzanan çok katmanlı tarihî mirası da yakından hissetmek mümkündür.